

O resursă digitală pentru sociologia românească: Biblioteca Virtuală de Sociologie

Eugen Glăvan*

Institutul de Cercetare a Calității Vieții, Academia Română

Abstract: The capacity of storing existing materials and the ever rising editorial production is one of the contemporary challenges of academic and educational institutions. Also, the ability to disseminate structured content information using interoperability standards facilitates the discovery of resources. This fact is very important given the context of extreme abundance of information, specific to digital societies. In this article, we will present an initiative of the Research Institute for Quality of Life, Romanian Academy, which aims at digitalizing the relevant Romanian sociological publications. The context, the web platform architecture and the main indicators of the use of the available resources, as well as the development plans, will be discussed. Thus, through ensuring the free access to books and studies, the Virtual Library of Sociology contributes to the consolidation of the Romanian sociological community.

Keywords: *digital library; Romanian sociology; web usage statistics; communication technologies.*

Cuvinte-cheie: *bibliotecă digitală; sociologie românească; statistici utilizare web; tehnologii de comunicare.*

Istoric, comunicarea umană a impus dezvoltarea unor instrumente și instituții adecvate pentru diseminarea mesajului în raport cu complexitatea acestuia și a numărului indivizilor implicați. De la comunicarea orală în cadrul comunităților mici până la „*satul global*” din prezent, papirusul, tiparul, televiziunea sau internetul au avut rolul de a facilita transmiterea informațiilor. Fiecare modalitate de comunicare a inspirat modalități proprii de producere, stocare, codificare, decodificare și feedback. Fiecare proces comunicațional a trebuit să țină cont de numărul actorilor implicați și de cantitatea de informație. Aceste caracteristici au modelat soluții în timp, cum ar fi memoria orală, biblioteca sau arhiva, mediile de stocare electronice.

Bibliotecile digitale s-au dezvoltat începând cu anii 1990 pentru a răspunde adecvat posibilităților oferite de tehnologiile

moderne de comunicare. Principalele caracteristici ale acestora sunt viteza, mobilitatea, interconectivitatea și mediile electronice de stocare. Se estimează că publicistica științifică va folosi preponderent formate electronice de publicare (Beagrie, 2008, 6), ceea ce crește necesitatea dezvoltării unor instrumente adecvate. Internetul s-a impus ca modalitate esențială pentru diseminarea informațiilor, iar conținutul și serviciile bibliotecilor digitale servesc utilizatorilor ca interfață între comunitatea de specialiști și clienți sau beneficiari. În esență, practicile de construire a unei biblioteci digitale privesc pe de o parte tehnologiile și rețelele computerizate, pe de altă parte conținutul, modalitatea de organizare, comportamentul utilizatorilor și politicile editoriale (Borgman, 1999, 229). În România dezvoltarea acestora este deficitară, existând relativ puține resurse generale.

---

* Institutul de Cercetare a Calității Vieții, Calea 13 Septembrie nr. 13, sector 5, București. E-mail: eugen@iccv.ro.

Putem aminti în acest sens Biblioteca Digitală Națională (<http://digitool.bibnat.ro>) sau Biblioteca Digitală a Bucureștilor (www.digibuc.ro). Inițiativa SCIPIO Platforma Editorială Română (www.scipio.ro) dezvoltată în cadrul unui proiect POS DRU de către CNCSIS-UEFISCDI se pare că nu reușește să atragă conținut pentru a deveni relevantă ca resursă multidisciplinară. În domeniul sociologiei există preocupări limitate la producția editorială proprie a instituțiilor educaționale sau de cercetare. Lipsește însă coordonarea sau interconectarea colecțiilor disponibile, iar lipsa standardelor face dificilă identificarea resurselor. Un proiect notabil al Facultății de Sociologie și Asistență Socială, Universitatea din București, este Biblioteca Sociolbuc (<https://sas.unibuc.ro/biblioteca-sociolbuc>). Aceasta se concentrează pe materialele apărute în cadrul ideatic al Școlii Sociologice de la București, digitalizând fragmente din acestea.

În acest articol vom prezenta Biblioteca Virtuală de Sociologie (BVS) (www.biblioecadesociologie.ro) o inițiativă instituțională a Institutului de Cercetare a Calității Vieții, Academia Română. Aceasta se înscrie în direcția consolidării comunității sociologice românești prin construirea unei baze de date comprehensibilă care colecționează, digitalizează, organizează și oferă acces structurat la materiale de specialitate din domeniul sociologiei și specializărilor conexe. Acest demers este concretizat din punct de vedere organizațional în dezvoltarea, începând cu anul 2016, a unui program instituțional în cadrul ICCV coordonat de prof.univ.dr. Cătălin Zamfir și dr. Eugen Glăvan. În cadrul institutului, interesul pentru diseminarea materialelor și informațiilor în format digital reprezintă o preocupare continuă și de tradiție. Alte inițiative ale ICCV au fost concretizate, pe lângă publicațiile de specialitate (Revista Calitatea Vieții și Revista Inovația Socială), în Arhiva Română de Date Sociale (www.roda.ro/ro/home), oferă colecții de baze de date electronice și

documentațiile aferente) sau România Socială (www.romanasociala.ro, platformă de opinii și dezbateri).

Biblioteca Virtuală de Sociologie publică începând cu anul 2013 în format electronic cărți și studii de sociologie românească la adresa web www.bibliotecadesociologie.ro. Materialele publicate în cadrul BVS sunt organizate în două categorii principale: Cărți și Studii. O subcategorie importantă în cadrul Studiilor este reprezentată de Reviste, subcategorie care cuprinde colecția integrală a Revistei de Cercetări Sociale (1994–2000) și, în curând, a revistei Viitorul Social (1972–1989). De asemenea, BVS publică informații bibliografice despre colecțiile revistelor de sociologie din România care oferă acces liber la conținut, cum ar fi Sociologie Românească, Revista Calitatea Vieții, Jurnalul Practicilor Pozitive Comunitare etc. Pe lângă materialele digitalizate și difuzate în cadrul BVS sunt publicate periodic anunțuri despre evenimente relevante pentru comunitatea sociologică românească, precum și un newsletter trimis către 800 de abonați.

Obiectivul general al BVS este consolidarea comunității sociologice din România prin punerea la dispoziția tuturor celor interesați a publicațiilor sociologilor români în format electronic și cu acces liber. Obiectivele specifice sunt reprezentate de:

- Digitalizarea publicațiilor sociologice românești pentru care nu există versiuni electronice, de exemplu cele antebelice și interbelice, Revista Sociologie Românească sau Viitorul Social, și diseminarea acestora utilizând mecanisme standardizate de import, export, identificare, stocare și recuperare.
- Centralizarea informațiilor despre platforme digitale care difuzează publicații sociologice românești care oferă acces liber la conținut.
- Publicarea integrală a materialelor de specialitate editate sub egida ICCV și corelarea informațiilor cu site-ul ICCV.

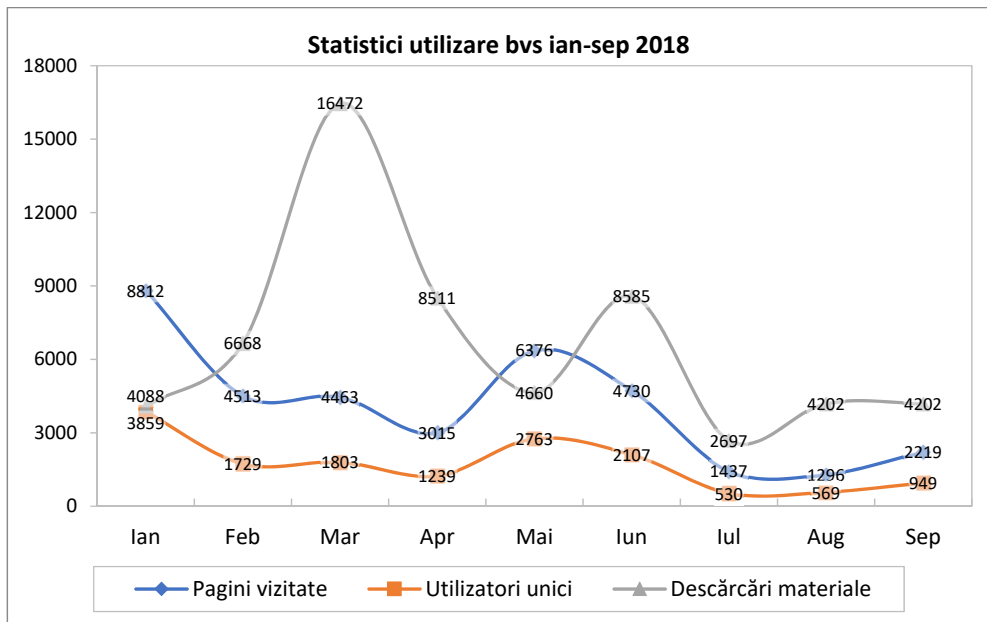
- Corelarea volumelor postate în BVS cu baza de date din cadrul proiectului Publicistica românească 1900–2015.

În vederea atingerii obiectivului de consolidare și informare a comunității sociologice românești, BVS transmite lunar un newsletter către aproximativ 800 de abonați. Acesta cuprinde statistici de utilizare a site-ului, referințe la ultimele materiale publicate, apeluri de articole și prezentări la conferințe, precum și informații despre evenimente relevante raportat la momentul lansării newsletter-ului. Un exemplu de newsletter trimis în luna octombrie 2018 poate fi găsit la adresa www.bibliotecadesociologie.ro/news-10-2018. Pentru a completa oferta editorială, platforma BVS publică și informații despre cereri de articole, conferințe, lansări de carte și evenimente din domeniul sociologie.

La data de 10.10.2018 platforma BVS cuprindea în ofertă 848 de cărți și articole în format digital, după cum urmează: 192 de cărți, 625 de articole, 13 rapoarte de cercetare, 7 manuscrise și 11 alte tipuri de publicații. Din punct de vedere al distribuției în timp predomină materialele tipărite după

1989. Acest fapt este influențat de disponibilitatea acestora, schimbarea metodelor tradiționale de publicare prin promovarea mediilor electronice și ritmul lent de digitalizare și se va schimba pe măsură ce va crește recuperarea publicațiilor apărute înainte de 1945. BVS folosește structura logică AACR2R de catalogare descriptivă a înregistrărilor bibliografice (Kao, 2001, 31), reținând informațiile în zone distincte și individualizate pentru fiecare unitate bibliografică. În prezent se dezvoltă posibilitatea ca metadatele să fie exportate în formatul bibliografic dorit de utilizator.

Oportunitatea dezvoltării BVS este probată accesarea platformei, aceasta înregistrând în intervalul 01 ianuarie – 30 septembrie 2018 un număr de 15.548 de vizitatori unici pe site și 60.085 de descărcări de documente. O vizită unică reprezintă accesarea site-ului BVS de către un utilizator definit pe baza IP-ului într-un interval dat, de obicei 24 de ore; acesta poate accesa mai multe pagini ale site-ului și descărca materiale multiple.

Figura 1: Statistici de utilizare BVS în intervalul 01.01.-30.09.2018

Din punct de vedere tehnologic 74% dintre utilizatori au accesat platforma utilizând dispozitive desktop, 26% telefoane mobile și sub 1% tablete. În Figura 1 se poate observa evoluția lunară a numărului de utilizatori unici (definiți pe baza IP-ului de conectare și care nu cuprinde revizitarea site-ului în aceeași zi sau navigarea anonimă), a paginilor vizualizate și a numărului de descărcări a materialelor în intervalul ianuarie-septembrie 2018. Pe baza informațiilor oferite de IP a fost extrasă și locația geografică a utilizatorilor, înregistrându-se un număr de 70 de țări, cele mai frecvente fiind România (85,46%), Republica Moldova (4,33%), Rusia (3,10%), SUA (2,07%), Marea Britanie (0,66%) etc.

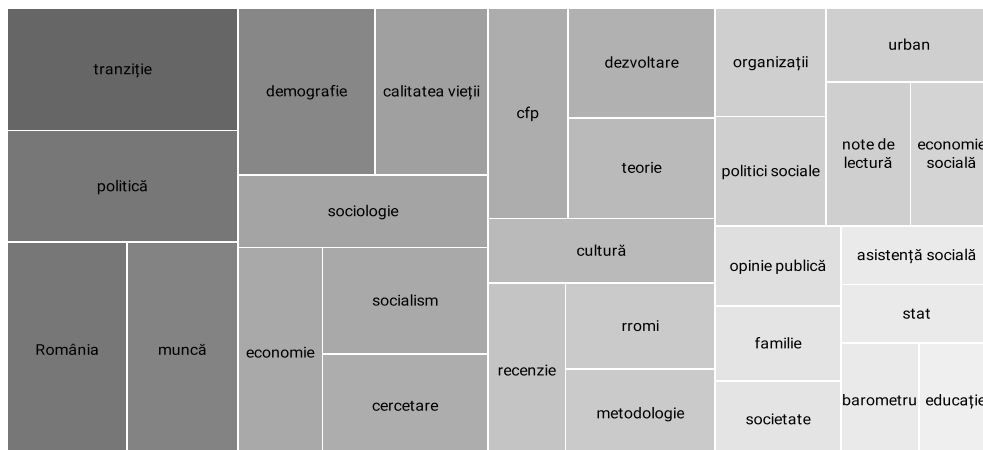
Statisticile prezentate în acest articol trebuie interpretate cu prudență. Aceste cifre reprezintă o estimare conservatoare a utilizării BVS și este bazată pe înregistrarea traficului pe site și a caracteristicilor acestuia ținând cont de prevederile legale referitoare la protecția generală a datelor utilizatorilor. Astfel, vizitatorii site-ului au putut opta ca activitatea să nu fie înregistrată, în consecință statisticile generale cuprind o fracțiune din parametrii utilizării resurselor. O altă precizare necesară este aceea a accesării platformei de către motoare de indexare a informațiilor. Deoarece un accent important a fost pus pe maximizarea oportunităților de descoperire a informației, o parte din statisticile de utilizare poate fi atribuită programelor automate.

Tiparul de accesare în timp a BVS pare să sugereze o utilizare influențată de procesul educațional terțiar, afirmație întărită de distribuția pe vârste, 41% dintre utilizatori

încadrându-se în intervalul 18–24 de ani. Alături de distribuția geografică a utilizatorilor, numărul de pagini vizitate și descărcările de materiale sunt mai mari în perioadele sesiunilor studențești, ceea ce arată o integrare organică cu activități specifice educaționale pentru documentele publicate.

Organizarea în funcție de tipul materialului digitalizat în cadrul BVS (cărți, studii, colecții) este completată de indicarea fiecărei înregistrări prin cuvinte cheie. Această etichetare facilitează utilizatorilor identificarea acestora în funcție de interes și conturează un profil al domeniilor de interes și al ofertei editoriale a bibliotecii digitale. Cele mai frecvente cuvinte cheie sunt prezentate în Figura 2: tranziție (39 de materiale), România (31 de materiale), politică (31 de materiale), munca (28 de materiale) etc. Lista completă cuprinde 930 de termeni, majoritatea în limba română, ceea ce reflectă preponderența publicațiilor în această limbă. Trebuie să precizăm că majoritatea cuvintelor cheie sunt derivate din titlurile sau cuprinsul manuscriselor, în forma originală acestea lipsind în cele mai multe cazuri. Deși momentan numărul de publicații în cadrul BVS este limitat, putem afirma că tematica este congruentă cu preocupările curente ale sociologiei românești în ansamblu (Zamfir et al., 2015). O analiză de conținut a cuvintelor cheie relevă interesul pentru analiza macrosocială a sistemelor socialist și capitalist, dar și a procesului de tranziție și problemelor sociale asociate schimbărilor recente din societatea românească.

Cuvinte cheie

Figura 2: Treemap cu cele mai utilizate cuvinte cheie aferente materialelor din cadrul BVS

Activitățile specifice pentru implementarea și dezvoltarea optimă a BVS pot fi grupate în trei categorii:

1. Activități de informare

- a. Identificarea noilor lucrări și a posibilității apariției lor în BVS;
- b. Diseminarea informațiilor despre apariția materialelor în BVS prin intermediul email-ului sau newsletter-ului;
- c. Realizarea unor materiale informative despre BVS și difuzarea acestora în cadrul evenimentelor comunității sociologice românești.

2. Activități tehnice

- a. Actualizarea software-ului și aplicațiilor specifice utilizate pentru site-ul BVS;
- b. Asigurarea securității site-ului prin implementarea protocoalelor și aplicațiilor specifice și realizarea copiilor de siguranță;
- c. monitorizarea permanentă a fluxului circulării și descărcării informațiilor și a lucrărilor din BVS;
- d. Oferirea suportului tehnic autorilor pentru publicarea materialelor în BVS.

3. Activități de reprezentare

- a. Promovarea în rândul colegilor și a altor centre științifice de interes, în vederea dezvoltării BVS;

- b. Atragerea unor materiale reprezentative, obținerea acordului pentru publicare din partea autorilor sau instituțiilor care dețin drepturile de difuzare.

Cărțile și studiile din cadrul Bibliotecii Virtuale de Sociologie respectă schema de citare APA. Astfel, în titlu sunt cuprinse informații despre autor, anul de publicare, titlul, locul de publicare și editura. În cazul articolelor sunt adăugate numele revistelor, numărul și paginile. În direcția creșterii descoperirii indirecte a documentelor prin utilizarea motoarelor de căutare, platforma BVS a implementat vocabularul schema.org pentru date structurate, acesta conținând informații organizaționale și marcaje pentru materialele postate. Fiecare înregistrare are propria pagină statică URL care este optimizată pentru motoare de căutare. Interfața mai cuprinde informații tehnice despre profilul și accesarea materialului publicat: numărul de descărcări, numărul de fișiere, mărimea, data de creare și ultima dată de actualizare. Fișierul poate fi descărcat direct, gratuit și fără necesitatea autentificării, utilizând link-ul „Download” din secțiunea „Descărcați fișierul”.

În momentul actual BVS asigură digitalizarea publicațiilor, diseminarea informațiilor, accesul liber la materiale și monitorizarea traficului. Una dintre dimensiunile care poate fi adăugată este aceea a dezvoltării și integrării BVS în categoria depozitelor instituționale de informații. Declarația din 26–27 mai 2016 a Consiliului Competitivitate din cadrul Uniunii Europene (European Council, 2016) care privește piața digitală unică europeană

prin care s-a întărit principiul „Open Science” conturează o politică europeană. *Amsterdam Call for Action on Open Science* (***, 2016) urmărește publicarea în regim deschis a tuturor rezultatelor de cercetare din cadrul programelor finanțate din fonduri publice. Astfel, BVS poate fi dezvoltată într-un *repository* instituțional, utilizând politici, standarde și practici recunoscute la nivel internațional în domeniul arhivelor digitale pentru interoperabilitate.

Bibliografie

- *** (2016) Amsterdam Call for Action on Open Science. Disponibil la <http://openaccess.nl/sites/www.openaccess.nl/files/documenten/amsterdam-call-for-action-on-open-science.pdf>. Accesat în 15 octombrie 2017.
- Beagrie, N. (2008) Digital curation for science, digital libraries, and individuals. *International Journal of Digital Curation*, 1, 3–16.
- Borgman, C. L. (1999) What are digital libraries? Competing visions. *Information Processing and Management*, 35, 227–243.
- European Council (2016) Competitiveness Council, 26–27/05/2016. Disponibil la <http://www.consilium.europa.eu/en/meetings/compet/2016/05/26-27>. Accesat în 04 martie 2017.
- Kao, M. L. (2001) *Cataloging and classification for library technicians*. Binghamton, NY: The Haworth Press.
- Zamfir, C., Filipescu, I. (eds.), Zamfir, E., Ilie, S., Stănescu, S. M. și Iordache, M. (2015) *Sociologia românească: 1900–2010. O istorie socială*. Cluj-Napoca: Eikon.